

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการทดลองและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาความพึงพอใจและปัญหาของเกษตรกรต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นแนวทางจัดการส่งเสริมให้แก่เกษตรกรและการจัดโครงการบริการวิชาการ ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และการเกษตรของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 50 ปี มีอายุน้อยที่สุด 25 ปี และมีอายุมากที่สุด 75 ปี โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีแรงงานในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 2 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครอบครัวน้อยที่สุด 1 คนและมากที่สุดคือ 7 คน ซึ่งเกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์การประกอบอาชีพทำนามาก่อนการปลูกฝรั่งกิมจู และมีอาชีพหลัก คือ การทำนา ส่วนอาชีพรอง คือ รับจ้าง เกษตรกรมีระบบการปลูกฝรั่งกิมจู แบบเกษตรผสมผสาน และมีการปลูกฝรั่งกิมจูแบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรที่ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีประสบการณ์ในการปลูกฝรั่งกิมจูมากกว่า 3 ปี โดยมีประสบการณ์ในการปลูกฝรั่งกิมจูน้อยที่สุด 1 ปี และที่มีประสบการณ์ในการปลูกฝรั่งกิมจูมากที่สุด 28 ปี มีแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการปลูกฝรั่งกิมจู คือ ใช้ทุนส่วนตัว เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีผลผลิตต่อต้นเฉลี่ยข้อมูลผลผลิตต่อต้นของเกษตรกรปลูกฝรั่งกิมจู พบว่า ข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 1.63 กิโลกรัมต่อต้น มีเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูได้ผลผลิตต่อต้นน้อยที่สุดจำนวน 7 ราย คิดเป็น (ร้อยละ 23.3) โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลผลส่วนใหญ่ คิดเป็น (ร้อยละ 56.7) มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในการปลูกฝรั่งกิมจู ได้ผลผลิตมากที่สุด มากกว่า 50,000 กิโลกรัม จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 6.7) และมีเพียง จำนวน 8 รายได้ผลผลิตน้อยที่สุดอยู่ที่ 5,100-10,000 กิโลกรัม คิดเป็น (ร้อยละ 26.7)และที่ได้ผลผลิตน้อยที่สุด คือ 26,000-50,000 กก/ไร่/ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีผลผลิตต่อต้นต่อไร่เฉลี่ยประมาณ 151-200 ต้น/ไร่ เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีผลผลิตต่อต้นต่อไร่มากที่สุด คือ 210 ต้น/ไร่ เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีผลผลิตต่อต้นต่อไร่ น้อยที่สุด คือ 50-100 ต้น/ไร่ เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีรายได้นอกเหนือจากการปลูกฝรั่งกิมจูเกือบทั้งหมดเป็นภาคเกษตรได้แก่ การทำไร่ ทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เคยรับคำปรึกษาจากเคยรับคำปรึกษาจากญาติและเพื่อนเมื่อมีปัญหา ได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกฝรั่งกิมจูจากญาติและเพื่อน เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานภายในครอบครัวที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจูเฉลี่ยประมาณ 2 คน โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลน้อยบางรายไม่มีแรงงานในครอบครัวที่ใช้ทำสวนฝรั่งกิมจูเลย ในขณะที่เกษตรกรที่ให้ข้อมูลที่มีจำนวนแรงงานในครอบครัวที่ใช้ใน

การทำสวนฝรั่งกิมจูมากที่สุด คือ 7 คน มีจำนวนแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจูเฉลี่ยประมาณ 2 คน โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลสองในสามไม่มีแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจู และเกษตรกรที่ให้ข้อมูลที่มีจำนวนแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจูมากที่สุด 6 คน มีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจูเฉลี่ยประมาณ 3 คน โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีจำนวนแรงงานที่ใช้ในการทำสวนฝรั่งกิมจูน้อยที่สุด 1 คน มากที่สุด คือ 12 คน เกษตรกรที่ให้ข้อมูลในการปลูกฝรั่งกิมจู มีลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกเป็นของตนเอง สภาพพื้นที่ก่อนปลูกฝรั่งกิมจูเป็นพื้นที่ทำการเกษตรมาก่อน

5.1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการปลูกฝรั่งกิมจู

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจโดยรวมต่อกลุ่มเกษตรกรในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.17) เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับน้อยน้อยในประเด็น 1) การได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐหรือท้องถิ่นในด้านการพัฒนาการปลูกฝรั่งกิมจู 2) มีเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในพื้นที่ 3) การติดต่อรับความช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความรู้ในการปลูกฝรั่งกิมจู ส่วนการไปศึกษาดูงาน/ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับผู้ที่ประสบความสำเร็จในการปลูกฝรั่งกิมจูมีเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจปานกลาง

ส่วนความพึงพอใจโดยรวมด้านการปลูกดูแลรักษาฝรั่งกิมจู พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.69) เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับมากในประเด็น 1) กล้า/ท่อนพันธุ์ฝรั่งกิมจูที่ปลูกเป็นสายพันธุ์ที่มีความนิยมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค 2) การเจริญเติบโตของฝรั่งกิมจู 3) การดูแลรักษาฝรั่งกิมจูสามารถทำได้ง่าย สะดวก ส่วนสภาพพื้นที่และการเตรียมแปลงปลูกมีความเหมาะสม ปัญหาโรคและแมลงศัตรูอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมจัดการได้ ปริมาณการใช้ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนั้นพบว่าเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจโดยรวมต่อผลผลิตและช่องทางการตลาดในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับมากในประเด็น 1) ผลผลิตฝรั่งกิมจูที่ได้รับ 2) ราคาฝรั่งกิมจูที่จำหน่ายในท้องตลาด 3) การตลาดและช่องทางการจำหน่ายฝรั่งกิมจู มีที่รับซื้อฝรั่งกิมจูที่แน่นอน 4) ท่านสามารถหาตลาดต่อสถานที่จำหน่ายผลผลิตเอง

5.1.3 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกฝรั่งกิมจูของเกษตรกรที่ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาโดยรวมในการปลูกฝรั่งกิมจูด้านกลุ่มเกษตรกรในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.34) โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาในระดับมากในประเด็น 1) การประชาสัมพันธ์ในเรื่องการตลาดการจำหน่ายผลผลิตให้เป็นที่รู้จักโดยการใช้สื่อต่างๆ เช่น เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การออกร้านในงานต่างๆ เป็นต้น 2) การปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคที่พบในการผลิตฝรั่งกิมจูกับภาครัฐหรือท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ส่วนการหาแหล่งจัดซื้อกล้าพันธุ์/กิ่งพันธุ์ฝรั่งกิมจู รวมถึงซื้อ

อุปกรณ์ทางการเกษตร เช่น ยาปราบศัตรูพืช ปุ๋ย เป็นต้น เพื่อให้ได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจในการปลูกฝรั่งกิมจู เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง

ส่วนสภาพปัญหาโดยรวมในด้านโรคและแมลงในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.03) โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาในระดับมากในประเด็น 1) ปัญหาโรค และแมลงศัตรูพืช 2) โรคไรแดง 3) เพลี้ยแป้ง 4) ปัญหาด้านโรคและแมลงที่พบ ส่วนสภาพปัญหาในระดับน้อยและน้อยที่สุดนั้น เกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาในประเด็น 1) ปัญหาโรคแอนแทรกคโนส 2) ปัญหาโรคจุดสนิม 3) ปัญหาอาการผลเน่า

สภาพปัญหาโดยรวมในด้านผลผลิตและช่องทางการตลาดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) โดยเกษตรกรที่ให้ข้อมูลมีสภาพปัญหาในระดับมากในประเด็น 1) ปัญหาด้านปริมาณการผลิตฝรั่งกิมจูมีความเพียงพอต่อการจำหน่าย 2) ความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ ส่วนสภาพปัญหาในระดับปานกลางมีประเด็นเดียวคือ ปัญหาด้านการลงทุนและการขยายพื้นที่ปลูก และสภาพปัญหาในระดับน้อย คือ ปัญหาด้านราคาจำหน่าย และปัญหาอื่นๆ (อื่นๆ)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้นำเสนอตามประเด็นสำคัญ คือ ระดับความพึงพอใจต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อเสนอแนะและปัญหาในการปลูกฝรั่งกิมจู

5.2.1 ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อเสนอแนะและปัญหาในการปลูกฝรั่งกิมจู

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาระดับความพึงพอใจอยู่ 3 ประเด็น คือ 1) การรวมกลุ่มของเกษตรกร 2) การปลูกดูแลรักษาฝรั่งกิมจู 3) ด้านผลผลิตและช่องทางการตลาด

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อเสนอแนะและปัญหาในการปลูกฝรั่งกิมจู มีความพึงพอใจต่อการปลูกฝรั่งกิมจูในระดับน้อย 1) การได้รับความช่วยเหลือจากทางภาครัฐหรือท้องถิ่นในด้านการพัฒนาการปลูกฝรั่งกิมจู 2) การติดต่อรับความช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความรู้ในการปลูกฝรั่งกิมจู ที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่ามีความพึงพอใจน้อยและน้อยที่สุดเกือบครึ่งหนึ่ง เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรสนใจที่จะปลูกฝรั่งกิมจูในพื้นที่ใหม่ และยังมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มกันเอง ซึ่งสมาชิกมีเครือข่ายเกษตรกรที่ปลูกฝรั่งกิมจูในพื้นที่อยู่แล้ว ในขณะที่มีความพึงพอใจในการรวมกลุ่มเกษตรกรระบุว่าพึงพอใจน้อยและน้อยที่สุด อาจมีสาเหตุจากเกษตรกรยังไม่ให้ความสนใจกิจกรรมของกลุ่มมากนัก

ด้านการรวมกลุ่มของเกษตรกร การรวมกลุ่มของเกษตรกรเกิดขึ้นจากการสนใจที่จะปลูกฝรั่งกิมจูของเกษตรกร ผู้ที่มีความสนใจจึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อที่จะช่วยกันปรึกษาหารือถึงปัญหาของ

บุคคลและช่วยกันแก้ไข แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การติดต่อรับความช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความรู้ในการปลูกฝรั่งกิมจู ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรไม่ค่อยมีเวลาเข้าไปติดต่อรับความช่วยเหลือกับหน่วยงานอื่นเพื่อมาให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกฝรั่งกิมจู หรือไม่เกษตรกรไม่รู้ว่าจะไปติดต่อรับความช่วยเหลือที่ไหน จากใคร จึงมีผู้ให้ข้อมูลระบุว่า พึงพอใจน้อยและน้อยที่สุดมากกว่าครึ่งหนึ่ง

ด้านการปลูกดูแลรักษาฝรั่งกิมจู เนื่องจากการปลูกฝรั่งกิมจูของเกษตรกรเกิดจากความสนใจที่จะปลูกฝรั่งกิมจูของเกษตรกรความพึงพอใจในด้านการปลูกดูแลรักษาฝรั่งกิมจูอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่ในประเด็นที่ 1) กล้า/ท่อนพันธุ์ฝรั่งกิมจูที่ปลูกเป็นสายพันธุ์ที่มีความนิยมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค 2) การเจริญเติบโตของฝรั่งกิมจู 3) การดูแลรักษาฝรั่งกิมจูสามารถทำได้ง่าย สะดวก ส่วนสภาพพื้นที่และการเตรียมแปลงปลูกมีความเหมาะสม ปัญหาโรคและแมลงศัตรูอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมจัดการได้ ปริมาณการใช้ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจได้ว่า 1) กล้า/ท่อนพันธุ์ฝรั่งกิมจูที่ปลูกเป็นสายพันธุ์ที่มีความนิยมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค 2) การเจริญเติบโตของฝรั่งกิมจู 3) การดูแลรักษาฝรั่งกิมจูสามารถทำได้ง่าย สะดวก ที่ให้ข้อมูลระดับความพึงพอใจน้อยและพึงพอใจน้อยที่สุดเป็นจำนวนมาก เนื่องมาจาก 1) กล้า/ท่อนพันธุ์ฝรั่งกิมจูที่ปลูกเป็นสายพันธุ์ที่มีความนิยมเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค เกษตรกรที่ซื้อกล้าท่อนพันธุ์ฝรั่งกิมจูมาปลูกยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ อาจจะมีสาเหตุเนื่องมาจากเกษตรกรเพิ่งเริ่มนำเข้ามาปลูกโดยที่เกษตรกรยังไม่มีประสบการณ์มากนัก จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อผลิตที่ได้ต่ำกว่าที่จะได้ 2) การเจริญเติบโตของฝรั่งกิมจูขาดผู้ให้ความรู้ด้านการปลูกฝรั่งกิมจูจึงทำให้การเจริญเติบโตของฝรั่งไม่ค่อยดีนัก 3) การดูแลรักษาฝรั่งกิมจู เกษตรกรยังขาดการดูแลรักษาในด้านโรคและแมลงศัตรูพืชและยังใช้ปุ๋ยเคมีมากเกินไปทำให้ต้นพืชและหน้าดินเสื่อมและ มีความเป็นกรดสูง ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตน้อย

ด้านผลผลิตและช่องทางการตลาด เนื่องจากการตลาดและช่องทางการจำหน่ายฝรั่งกิมจู มีที่รับซื้อฝรั่งกิมจูที่แน่นอน ท่านสามารถหาตลาด/สถานที่จำหน่ายผลผลิตเอง ผู้ให้ข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการปลูกฝรั่งกิมจูของเกษตรกรยังไม่มีตลาดและช่องทางการจำหน่ายมากนัก และเกษตรกรยังหาสถานที่ที่จัดจำหน่ายได้นัก หากมีการจัดสถานที่ มีที่รับซื้อ และช่องทางในการจัดจำหน่ายที่แน่นอนให้แก่เกษตรกร เกษตรกรจะมีรายได้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ข้อเสนอแนะและปัญหาในการปลูกฝรั่งกิมจู ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านกลุ่มเกษตรกร จากการวิจัยพบว่า ปัญหาของกลุ่มเกษตรกรเกิดจากความไม่แข็งแรงของกลุ่ม ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้นไม่มีเงินทุนงบประมาณในการสนับสนุนรายจ่าย จึงมีแต่เพียงซื้อ

ลุ่มและสมาชิกในกลุ่มเท่านั้นแต่ไม่มีการดำเนินกิจการให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีงบสนับสนุนกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผลผลิตมาฝากขายกับกลุ่มได้อีกด้วย โดยไม่ต้องผ่านทางพ่อค้าคนกลาง

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ประสบการณ์ในการปลูกฝรั่งกิมจู การดูแลรักษา และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตยังน้อยเกินไป ดังนั้นควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการดูแลรักษาสวนฝรั่งกิมจู และวิธีป้องกันรักษาสวนฝรั่งกิมจู ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องโรคและแมลงให้แก่เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ควรออกเยี่ยมเยียน สวนฝรั่งกิมจูในพื้นที่ที่ปลูกเป็นจำนวนมากบ่อยๆ กรมส่งเสริมการเกษตรควรดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาเกษตรกรให้มีประสบการณ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต เพื่อให้เกษตรกรพัฒนาอาชีพของตน และช่วยเพิ่มแรงงานที่มีคุณภาพในการทำสวนฝรั่งกิมจูในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อสิ่งที่เกษตรกรอยากจะได้รับการพัฒนา/ความช่วยเหลือจากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ คือ การหาตลาดในการรับซื้อ การโฆษณา การทำการแปรรูปฝรั่งกิมจู หาพันธุ์ฝรั่งกิมจูที่มีราคาถูกกว่าท้องตลาด ปลูกที่ฆ่าแมลงที่เป็นเกษตรชีวภาพเพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและอบรมเกี่ยวกับเรื่องการตลาด การรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้แก่อาชีพการปลูกฝรั่งกิมจูเพื่อการค้า คือศึกษาหาความรู้และวิธีการกำจัดศัตรูพืชที่เป็นไปในทางเกษตรอินทรีย์ที่ใช้ยาฆ่าแมลง เชื้อรา เพลี้ยแป้ง เพลี้ยอ่อน แมลงวันทอง ไรแดง หนอน และด้วง ฉีดยาตามอาการแต่การใช้ยาต้องเปลี่ยนตลอดไม่เช่นนั้นรักษายาก เพราะตัวแมลงจะดื้อยา

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งกิมจูในหมู่บ้านหนองปรือ ตำบลสวายจิก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงต้องการให้มีการขยายพื้นที่ในการทำวิจัยออกเพิ่มขึ้น และควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่ได้มีการดำเนินงานภายหลัง ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น การวิจัยต่อไป ควรศึกษาถึงผลการเจริญเติบโตของฝรั่งกิมจูในพื้นที่ที่ปลูกในภาคอีสานตอนใต้ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร มีปัญหาและควรจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร มีความคุ้มค่าในการลงทุนเพียงใด เพื่อให้เกิดข้อมูลในการปรับปรุงดำเนินงานของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบายของรัฐ